

ARBEIÐSGREV

dámdi betur at vála í gøtununum í Keypmannahavn enn at lesa, sigur Pál Weihe.

Tá hann møtti konuni Sáru á Grønjordskollegiinum í 1971, gjørdi hann lítið og einki við læknalesturin, og hann hevði onga roynd staðið á universitetinum.

– Um konan ikki var komin upp í tá, so hevði eg helst ongantíð blivið liðugur sum lækni, sigur hann og greiðir frá, at Sára, sum tá gekk á handilsháskúlanum Niels Brock, fekk skipað lesturin hjá honum.

– Hon fekk meg at seta meg niður heima og lesa. Hon segði við

– Eg var ómetaliga dovin, tá eg las til lækna, og fyrstu árin dumpaði eg í øllum. Hevði eg ikki møtt konuni tá, so hevði eg helst ongantíð blivið lækni.

meg, at eg skuldi ikki fara á universitetið, men heldur lesa heima við hús. Veruleikin var jú tann, at tá eg fór á universitetið, so var tað mest fyri samveruna og prátið har,

sigur Pál, sum leggur afturat, at tá hann veruliga byrjaði at lesa, varð hann hugtikin av fakinum.

– Men tað var ikki fyrr enn eg fór út á sjúkrahúsdeildirnar at arbeiða, at eg av álvara gjørdist bitin av læknafrøðini, sigur Pál Weihe, sum tey fyrstu árin eftir lokið læknaprógv í 1977 arbeiddi á Glostrup sjúkrahúsi og á Ríkis-sjúkrahúsinum.

– Síðani havi eg verið arbeiðs-samur, og mær hevur dámt sera væl at arbeiðt øll árin, sigur hann.

Hugnaløtu hvønn fríggjadag

Hóast Pál Weihe hevur arbeiðt allan sólarringin, líka síðani hann varð liðugur sum lækni, hava hann og konan altíð tikið sær stundir til hvønn annan.

– Forelskili er sum ein planta. At byrja við er hvørki neyðugt við vatni ella Substrali, sigur Pál, sum saman við konuni altíð hevur vitað, at tað er neyðugt at taka sær løtur, har alt snýr seg um teg og meg sum hjún.

– Tað eru alt ov nógv, sum ikki dyrka hvønn annan. Í nógv ár møttust eg og konan hvønn fríggjadag seinnapart í svimjihylinum. Vit svumu, fóru í hitapott og í hitarúmið. So fóru vit heim, har vit lótu okkum í fin klæði, gjørdur okkum góðan døgurða við víni afturvið, og so dansaðu vit alt kvøldið til dansitónleikin, sum var í útvarpinum.

– Hendan løtan snúði seg um okkum. Tá vóru vit bæði verðin. Tað ræður um at skapa sær sína egnu tilveru og skapa tær støðurnar, sum ein vil hava, heldur enn bara at droyma um tað og hyggja eftir, hvussu gott tey kongaligu ella tey í Hollywood hava tað. Tað er nakað tvætl. Vi kunnu øll skapa okkara egnu hátíðir. Tað snýr seg bara um at taka seg saman og gera tað, sigur Pál Weihe.

– Vit hava altíð dugað væl at sett tíð av til at vera saman. Onkuntíð lótu vit okkum eisini fint í, settu okkum á baksetrið í Berlingobilinum við hvør sínum sjampanjuglasi, og so vórðu vit koyrd runt í býnum, har vit heilsaðu upp á fólk, greiðir hann frá.

Hesar løturnar, sum hava havt so ómetaliga stóran týðning fyri tey bæði, eru ikki longur. Fyri 10

árum síðani byrjaði kona Pál at gerast minnisveik, og hetta seinasta árið hevur hon búð á heiminum við Vallalið, har hon trívist sera væl og hevur tað gott.

Brendi ikki fyri læknafrøði

Tá Pál Weihe fór avlandinum at lesa læknávisindi síðst í sekstíárunum, var tað ikki tí, at hann var so øgiliga eldhugaður fyri at gerast lækni. Hann valdi læknafrøði, tí hann var fullkomiliga ráðaleysur og vildi so nógv. Hann hevði hug at lesa bæði alisfrøði, bókmentir, sálarfrøði og heimsspeki.

– Hvat ger ein so, tá ynskini eru so ymisk. Jú, so velur ein eitt fak, har avgerðin verður útsett í nøkur ár. Læknalesturin er fullkomin til tað. Avgerðin kann útsetast, til læknaprógvið er lokið, tí við lækna-útbúgvingini kanst tú fara nógvur ymiskar leiðir.

– Eg valdi ein pakka, har eg útsetti avgerðina um, hvat eg vildi takast við her í lívinum. Men tá eg kom á tær ymsu sjúkrahúsdeildirnar at arbeiða, uppdagaði eg, at mær dámdi sera væl at tosa við sjúklingar og at royna at finna útav, hvat teimum bagði, og hvussu eg kundi hjálpa teimum. Tað er ein fantastiskur framhjárættur at hava, heldur hann og sigur, at hesi 30 árin, síðani Deildin fyri Arbeiðs- og Almannaheilsu varð stovnað, hava nógv fólk sitið inni á skrivstovuni hjá honum við ymiskum trupulleikum.

Hug til gransking

Pál Weihe hevði arbeiðt sum lækni í tvey ár í Danmark, tá hann sá eitt uppslag í tíðarritinum “Ugeskrift for Læger”, har lidnir læknar fingi í boði eitt ársskeið í grundleggandi læknávisindaligu lærugreinunum við serligum atlit til medisinska gransking.

– Eg søkti, tí eg hevði altíð havt hug til gransking, og her var so ein kjansur. 10 umsøkjjarar vórðu útvaldir til skeiðið, og eg var ein teirra, sigur hann og leggur afturat, at tað varð hjúklað nógv um tey á skeiðnum.

– Vit høvdu undirvísarar úr allari verðini. Undirvísarar komu úr London, Kairo og Moskva at undirvísa okkum 10. Tá eg hevði upplivað hetta at verða so forkelaður akademiskt í eitt heilt

ár, kendi eg tað sum eina skyldu at bera okkurt aftur innan arbeiðsmedisin. Tað var hetta árið, sum gjørdi, at eg legði meg eftir at granska, greiðir hann frá.

Kyksilvurgransking

Pál og konan fluttu heim til Føroya í 1988, tá hann varð settur sum yvirlækni á nýskipaðu deildini fyri Arbeiðs- og Almannaheilsu. Sama ár hevði Pál tikið prógv sum serlækni í samfelagslæknafrøði og arbeiðslæknafrøði.

Gransking hevur átt stóran lut í arbeiðnum hjá Pál Weihe øll árin. Hann hevur staðið á odda fyri og verið við í nógvum granskingarverkætlanum, men her heima hjá okkum er hann helst bestur kendur fyri at granska, hvørji árin kyksilvur hevur á heilan hjá børnum.

At hann yvirhøvur byrjaði at granska innan hetta økið, komst av, at hann longu í 1984 kom í prát við yngsta professaran í Danmark tá, Philippe Grandjean, um blýggjeitran. Tá var tað júst komið fram, at eisini blýggj í smáum nøgdum hevði neilg árin á andsevnini hjá børnum.

Teir báðir hildu, at langtíðarkanningar áttu eisini at verið gjørdar av, um smáar nøgdir av kyksilvuri høvdu árin á heilsuna hjá børnum. Teir vórðu samdir um, at ein slík kanning hevði verið áhugaverd at gjørt í Føroyum, og tá Pál Weihe flutti heimaftur, byrjaði hann við at taka blóðroyndir av familju og vinum. Tað varð beinanvegin staðfest, at tøluni vóru høg samanborið við onnur lond.

Árið eftir fór Pál Weihe til Leirvíkar, har hann bjóðaði øllum kvinnum millum 18 og 50 ár til blóðroynd og hárroynd. Í 1986 og 1987 varð so farið undir fyrstu veruligu kanningarnar av, um og hvussu børn verða ávirkað av kyksilvuri í móðurlívi. Síðani eru tilsamans 2300 børn, mammur teirra og viðhvørt páparnir eisini kannað.

– Vit sóu alla tíðina neiligt árin á heilan av kyksilvuri. Serliga hjá teimum, sum høvdu verið fyri mest kyksilvuri í móðurlívi. Men vit staðfestu longu eftir ta fyrstu kanningina, at tað var ikki kyksilvurið einsamalt. Onnur evni, so sum PCB, sum er í spiki, hava eisini ávirkan, hóast tey ikki ávirka heilan eins og kyksilvur. Hinvegin síggja vit, at evni sum PCB hava ávirkan á immunverjuna hjá børnum, greiðir Pál Weihe frá.

Seinasta granskingarverkætlanin

Pál Weihe og Philippe Grandjean hava staðfest, at eitt nú PCB og